

Beantwoording van de 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)

1. Wat is de aanleiding?

In het regeerakkoord is afgesproken dat het kabinet met wetgeving juridische knelpunten wil oplossen in de huidige aanpak van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit. Vanuit veel kanten heeft de Minister van Justitie en Veiligheid daarop voorstellen en suggesties ontvangen, onder andere in de vorm van een proeve van wetgeving van de regioburgemeesters. De Minister van Justitie en Veiligheid heeft daarna aan de Tweede Kamer geschreven dat hij een wetsvoorstel voorbereidt om de Gemeentewet te wijzigen. Hij schreef dat daarin voor gevallen van beschietingen of het aantreffen van wapens een bevoegdheid voor de burgemeester zal worden opgenomen om een woning te sluiten.

Wat betreft de omissies die het wetsvoorstel beoogt te herstellen, geldt dat advocaten, wetenschappers en Aedes (vereniging van woningcorporaties) erop hebben gewezen dat artikel 7:231, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek niet is aangepast bij de verruiming van de sluitingsbevoegdheid op grond van de Opiumwet, waardoor buitengerechtelijke ontbinding in die gevallen niet mogelijk is. Dit is over het hoofd gezien bij de totstandbrenging van de Wet van 12 december 2018 tot wijziging van de Opiumwet (verruiming sluitingsbevoegdheid), Stb. 2018, 481. Deze constatering is aanleiding geweest ook te kijken naar de andere vervolgstappen uit de Wet Victor (Stb. 2202, 348). Dit was aanleiding voor een aanpassing in de onteigeningswet.

2. Wie zijn betrokken?

Bewoners van een gesloten woning, mensen in de buurt, en pandeigenaren, verhuurders en andere rechthebbenden op gesloten panden worden door deze regeling geraakt. De bevoegdheid om een pand te sluiten of niet, wordt belegd bij burgemeesters. In de praktijk worden zij geconfronteerd en hebben zij ervaring met de daarbij spelende algemene belangen, individuele belangen, belangenafwegingen, alternatieven en informatiepositie. Concepten van het wetsvoorstel zijn daarom meermaals besproken met bij deze praktijk betrokken medewerkers van gemeenten (onder meer Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Eindhoven, Tilburg en Breda). Ook Bureau Regioburgemeesters is betrokken. De regioburgemeesters hebben immers een voorstel gedaan voor een sluitingsbevoegdheid, constaterend dat burgemeesters steeds vaker worden geconfronteerd met situaties waarbij geweld op een woning wordt gebruikt (bijvoorbeeld schieten op een woning of het laten ontploffen van een handgranaat) of waarin wapens worden gevonden in een woning. Bovendien geldt op grond van de Politiewet 2012 dat regioburgemeesters zijn aangewezen voor de gebieden waarin een regionale eenheid van de politie haar taak uitvoert, voeren zij regelmatig overleg met de hoofdofficier van justitie en de politiechef van die regionale eenheid en zitten zij in het Landelijk Overleg Veiligheid en Politie, waar het gaat over de taakuitvoering door de politie. Wat betreft de mogelijkheid van buitengerechtelijke ontbinding van de huurovereenkomst heeft Aedes (vereniging van woningcorporaties) gewezen op de omissie die is ontstaan ten tijde van de verruiming van de sluitingsbevoegd op grond van artikel 13b van de Opiumwet.

3. Wat is het probleem?

Op dit moment beschikt de burgemeester over bevoegdheden om ter handhaving van de openbare orde op te treden. Deze bevoegdheden blijken niet toereikend te zijn bij ernstig geweld of het aantreffen van een wapen. Buurtbewoners en mensen die in een

buurt hun werk doen, naar school gaan of op straat zijn, krijgen direct te maken met ernstig geweld of bedreiging daarmee, of met een zodanige aanwezigheid van wapentuig, dat het openbare leven erdoor op zijn kop staat of kan komen te staan. De afgelopen jaren is in een noemenswaardig aantal gemeenten de omgeving opgeschrikt door (wapen)geweld in of in de onmiddellijke nabijheid van een woning of tegen een bewoner ervan. Niet alleen zijn woningen beschoten, ook zijn handgranaten tegen de gevel van een woning gelegd of aan de deurknop opgehangen, kennelijk om mensen te doden, bedreigen of intimideren. Hoewel het in de genoemde situaties gaat om het plegen van strafbare feiten, waarbij strafrechtelijk onderzoek en vervolging plaatsvinden, zijn de geweldplegingen tevens ernstige situaties, die tot verstoring van de openbare orde leiden. Ook na het aantreffen van een wapen kan dit, afhankelijk van de omstandigheden, het geval zijn of kan daarvoor ernstig worden gevreesd. De problematiek waar het hier om gaat, legt een grote druk op de omgeving. Dan moet de burgemeester die daarmee te maken heeft, passende maatregelen kunnen treffen ter handhaving van de openbare orde rond de woning. Op dit moment trachten burgemeesters woningsluitingen in de context van verstoring van de openbare orde, of de ernstige vrees daartoe, te realiseren met toepassing van de huidige artikelen 174a, 172, derde lid, en 175 van de Gemeentewet. Deze bepalingen kennen een zeer specifiek toepassingsbereik en zijn daarom voor de hiervoor beschreven situaties niet goed toepasbaar. Dan wel betreft het een noodbevoegdheid, die in beeld komt omdat reguliere bevoegdheden ontbreken. Daarnaast voorziet het voorstel in aanpassingen van enkele wetsbepalingen die nu al, om de wetgever eerder moverende reden, in verband staan met de sluitingsbevoegdheid. Het is wenselijk dat zij daarmee gelijke tred houden in geval de sluitingsbevoegdheid wordt uitgebreid. Dit betreft de bevoegdheid van verhuurders om buitengerechtelijk te ontbinden en de bevoegdheid om, indien gebruiks- en beheersmaatregelen in opdracht van het gemeentebestuur uiteindelijk niets uithalen, te onteigenen.

4. Wat is het doel?

In de eerste plaats is het doel de burgemeester in staat te stellen de openbare orde in een buurt te handhaven, in geval van (dreigend) ernstig geweld in of in de onmiddellijke nabijheid van een woning, niet voor het publiek toegankelijk lokaal of bijbehorend erf. Dan wel in geval in de woning of het lokaal of op het erf een wapen wordt aangetroffen. Daarvan afgeleid is een doel om verhuurders ook in die gevallen een mogelijkheid te geven een huurovereenkomst sneller te ontbinden en om, als laatste redmiddel na de bestaande mogelijkheid van in gebruik of beheer geven van een pand, te kunnen onteigenen als een duurzame oplossing uitblijft. Deze laatste doelen gelden ook voor het herstel van de eerdere omissie rond de uitbreiding van de drugssluitingsbevoegdheid.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

De burgemeester is bij wet belast met de handhaving van de openbare orde. In de hier aan de orde zijnde casuïstiek blijkt in de praktijk van botsingen van individuele belangen van een bewoner en van omwonenden, en van een individueel belang met de handhaving van de openbare orde, waarvoor minnelijke oplossingen geen soelaas bieden. Ook valt de openbare orde niet altijd op een voor de bewoner minder belastende manier te handhaven dan door sluiting. Te denken valt dan aan inzet van andere wettelijke burgemeestersbevoegdheden, tijdelijk vrijwillig verblijf van een of meer bewoners elders, al dan niet in combinatie met het tijdelijk door een ander laten betrekken van de woning, maatregelen in het kader van het Stelsel bewaken en beveiligen en extra politie-aandacht, bijvoorbeeld in de vorm van surveillance.

Ondertussen staan bij een sluiting grondrechten op het spel, waarvan inperking bij of krachtens de wet moet zijn voorzien. Met dit voorstel wordt ter handhaving van de openbare orde in gevallen van ernstig geweld of een wapenvondst een specifieke grondslag gecreëerd. Dit zorgt voor deze situaties voor een duidelijk toepassingsbereik.

6. Wat is het beste instrument?

Algemene burgemeestersbevoegdheden staan, in het bijzonder ook in verband met de hier aan de orde zijnde wettelijke openbareordetaak van de burgemeester, in de Gemeentewet. Inperking van grondrechten vraagt ook om een wettelijke grondslag. Een wijziging van de Gemeentewet is daarom het aangewezen instrument. Een buitengerechtelijke ontbinding van een huurovereenkomst en, als laatste redmiddel, overgang van eigendom waaraan een rechthebbende niet wenst mee te werken, laten zich ook alleen denken wanneer daarvoor een basis in de wet staat. Daarom zijn in zoverre aanvullingen van het Burgerlijk Wetboek en de onteigeningswet de passende weg.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

Bewoners van een gesloten woning, kunnen tijdelijk niet in hun huis. Zij moeten in die tijd ergens anders gaan wonen. Iemand van wie bijvoorbeeld een loods wordt gesloten, kan zijn ruimte tijdelijk niet gebruiken. Sluiting draait erom na (dreigend) ernstig geweld of een wapenvondst de openbare orde ter plaatse te handhaven. Doordat daar niemand is, krijgen mensen in de buurt de mogelijkheid er op een rustige manier te wonen en gewoon over straat te gaan. Sluiting heeft in geval van een verhuurd pand ook nadelige gevolgen voor een eigenaar/verhuurder. Met buitengerechtelijke ontbinding van de huurovereenkomst krijgt een verhuurder echter de mogelijkheid sneller te ontbinden in een geval waarin naleving van de huurovereenkomst door sluiting niet meer mogelijk is. Een huurder zal daardoor moeten ontruimen, behalve als de rechter de voorafgaande ontbinding door de verhuurder onredelijk of onbillijk vindt. Mocht een gemeentebestuur - op basis van zijn nu al bestaande bevoegdheid - overgaan tot het in gebruik of beheer geven van een gesloten pand aan iemand anders. Dan kan een eigenaar uiteindelijk met onteigening te maken krijgen, als zelfs het in gebruik of beheer geen duurzame oplossing biedt. In paragraaf 6 van de memorie van toelichting is verder ingegaan op de financiële lasten die samenhangen met dit wetsvoorstel. Het gaat daarbij om uitvoeringslasten en regeldrukeffecten.